

فصلنامه علمی پژوهشی
دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت
دوره ۱۳/ شماره ۲ (پیاپی ۵۰)/ تابستان ۱۴۰۳
صفحه ۱ تا ۱۳

ارائه الگوی سیستم حسابداری مدیریت مبتنی بر قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری

علی عزیزی مهر

گروه حسابداری، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران.
Email: aliazizi1392@yahoo.com

قدرت اله طالبنیا

گروه حسابداری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
Email: Gh_talebnia@yahoo.com

حمیدرضا وکیلی فرد

گروه مدیریت مالی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
Email: Vakilifard.phd@gmail.com

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۸/۰۳ تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۰/۰۹

چکیده

امروزه سیستم حسابداری مدیریت، به عنوان بخش مهمی از فرآیند مدیریت که برای موفقیت سازمان حیاتی می باشد در نظر گرفته می شود. به طوری که لازمه دستیابی به مزایای رقابتی استراتژی های مناسبی می باشد که توسط عوامل سازمانی کارا مانند سیستم حسابداری مدیریت مؤثر فراهم می شود. بنابراین جهت نیل به این اهداف وجود یک سیستم اطلاعات حسابداری با قابلیت های پویا لازمه این کار می باشد. لذا بر پایه این استدلال، هدف از پژوهش حاضر ارائه الگوی سیستم حسابداری مدیریت مبتنی بر قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری است. نتایج مصاحبه با مدیران مالی و کارشناسان حسابداری ۸۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و تجزیه و تحلیل داده ها به روش مدل سازی معادلات ساختاری نشان می دهد که قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری بر سیستم حسابداری مدیریت تأثیر دارد.

واژه های کلیدی: سیستم حسابداری مدیریت، ویژگی سیستم اطلاعات حسابداری، قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری.

۱- مقدمه

حسابداری فرآیندی است که به نگهداری حساب‌های مالی در سازمان‌ها به‌عنوان یک سیستم اطلاعاتی برای ثبت وقایع رویدادهای اقتصادی محسوب می‌گردد. در عمل حسابداری مدیریت نحوه استفاده از اطلاعات ورودی از طریق سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری جهت تصمیم‌گیری در خصوص اطلاعات شرکت است (لگاسپی، ۲۰۱۴؛ شهزادی و همکاران، ۲۰۱۸). هر سیستم اطلاعاتی حسابداری مربوط و قابل‌اتکا و انعطاف‌پذیر می‌تواند موقعیت رقابتی و کیفیت تصمیم‌گیری مدیران در طراحی، اجرا و ارزیابی استراتژی‌های سازمان را ارتقا بخشد (پراساد و گرین، ۲۰۱۵؛ خواجوی و اعتمادی جوریابی، ۱۳۸۹). طی سال‌های گذشته اقدامات بسیاری در خصوص ایجاد تغییرات سیستم‌های حسابداری مدیریت صورت گرفته است. در سال ۱۹۸۷ محققانی از جمله جانسون ادعا نمود که تا زمان شروع قرن بیستم تغییری در سیستم حسابداری مدیریت ایجاد نشده است. پس‌از این انتقادات، روش‌های حسابداری مدیریت در بسیاری از سازمان‌ها که به استراتژی رقابتی پرداخته است نیز وجود دارد. تحقیقات صورت گرفته نیز حاکی از آن است که سیستم حسابداری مدیریت بر تمامی فرآیندهای یک سیستم اعم از سیستم‌های ساده تا پیچیده تأثیرگذار است و همه اجزای سیستم را نیز تغییر می‌دهد. به‌طور مثال؛ کمال (۲۰۱۵) بر این استدلال است که سیستم حسابداری مدیریت تغییرات بسیاری را در سازمان‌ها از جمله پیشرفت در فناوری اطلاعات، بازارهای گسترده و پیچیده، ساختار سازمانی ایجاد کرده است. از طرفی، جانسون و کپلان (۱۹۸۷) بر این باورند که مدیران از سایر اطلاعات حسابداری مدیریت نیز استفاده نمی‌کنند که مطالعات صورت گرفته نشان‌دهنده آن است که تغییرات در سیستم‌های حسابداری، تکنیک‌ها و شیوه‌های مدیریت زیادی نیز وجود دارد که می‌تواند به مدیران سازمان در راستای تصمیم‌گیری‌های خود نیز کمک نماید. اخیراً تغییرات در سیستم‌های تولید سازمان‌ها و معرفی فناوری‌های جدید باعث افزایش رقابت در بازار بین سازمان‌ها گشته و این امر باعث ایجاد استرس، ریسک و عدم اطمینان برای سازمان‌ها شده است. مدیران با استفاده از سیستم‌های حسابداری مدیریت جهت کسب اطلاعات مناسب برای رقابت سازمان‌های موجود در بازار استفاده می‌کنند. سیستم‌های حسابداری مدیریت کلیه اطلاعات تاریخی سازمان را در راستای تلاش برای برقراری ارتباط با رقبا فراهم آورده و در فرآیند نظارت کمک می‌کند (فارسایس و همکاران، ۲۰۰۷). سیستم اطلاعاتی حسابداری به‌مثابه سازوکار سازمانی مهم و حیاتی برای تصمیم‌گیری و کنترل اثربخش سازمان (سجادی و دستگیر، ۲۰۰۸)، در تمام مراحل فرآیند تصمیم‌گیری می‌تواند

استفاده شود و با شناسایی مشکلات بالقوه و موقعیت‌های نیازمند بررسی، کاهش عدم اطمینان در شناسایی و انتخاب راه‌حل‌های بهینه، ارائه اطلاعات تحلیلی و مقایسه‌ای و بسیاری روش‌های دیگر، به اتخاذ تصمیماتی دقیق و سریع و اجرای صحیح برنامه‌ها کمک کرده و در عملکرد سازمان و کارایی آن مؤثر باشد (عرب مازار یزدی و همکاران، ۱۳۹۶؛ قائمی و همکاران، ۱۳۹۱). بدیهی است هرچه کیفیت اطلاعات خروجی از سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بیشتر باشد، عملکرد سازمان نیز به‌عنوان حاصل اجرای تصمیمات و برنامه‌های مدیریت بهبود خواهد یافت. بنابراین ارزش سیستم اطلاعاتی حسابداری، در واقع به‌واسطه نقش آن در بهبود فرآیندهای حسابداری و تأمین اطلاعات مرتبط با تصمیماتی است که بر عملکرد کل سازمان تأثیر می‌گذارد (قائمی و همکاران، ۱۳۹۱). لذا سیستم‌های اطلاعات حسابداری، اطلاعاتی را در اختیار مدیران قرار می‌دهد که باعث تصمیم‌گیری بهتر و دقیق‌تری می‌گردد. حسابداری مدیریت به بقای سازمان در دنیای در حال تغییر و رقابتی کمک می‌کند و باعث ایجاد یک مزیت رقابتی قابل‌توجهی برای مدیریت شرکت فراهم می‌کند که از نگرش‌های انگیزشی پشتیبانی می‌کند و ارزش‌های فرهنگی لازم را برای دستیابی به اهداف استراتژیک ایجاد می‌نماید. حسابداری مدیریت به‌طور عمده با نیازهای داخلی سازمان سروکار دارد (گیچاکا، ۲۰۱۴). به نظر می‌رسد که نقش سیستم‌های اطلاعات حسابداری در راستای حمایت و ممانعت از وقوع تغییرات غیرقابل‌انکار باشد. براین اساس می‌توان سوال پژوهش را به صورت زیر مطرح نمود که ویژگی‌های سیستم اطلاعات حسابداری چگونه بر سیستم‌های حسابداری مدیریت تأثیرگذار است؟

این پژوهش به دنبال شناسایی عوامل مرتبط با سیستم اطلاعات حسابداری یک سازمان و همچنین تبیین ارائه الگویی برای سازگاری سیستم حسابداری مدیریت با این عوامل است. این پژوهش به سهم خود تلاش خواهد نمود تا به لحاظ نظری گام‌هایی در زمینه نوآوری حسابداری مدیریت و سیستم اطلاعات حسابداری بردارد. بنابراین این انتظار وجود دارد که پژوهش حاضر منجر به تغییرات سیستم حسابداری مدیریت از طریق شناسایی عوامل قابلیت‌پویای سیستم‌های اطلاعات حسابداری گردد. بر این اساس، در ادامه پژوهش حاضر پس از مرور مبانی نظری و پیشینه پژوهش، فرضیه‌های پژوهش بیان گردید؛ سپس روش‌شناسی پژوهش ارائه شده و در پایان به تجزیه و تحلیل داده‌ها و ارائه نتایج و پیشنهادات پژوهش پرداخته خواهد شد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

سیستم اطلاعات حسابداری مدیریت ساختاری است که تکنیک‌های مختلفی را در خود گنجانده است که توسط یک سازمان برای جمع‌آوری، پردازش، مدیریت، گزارش‌دهی و بازیابی داده‌های مالی برای کمک به مدیران در راستای تصمیم‌گیری عینی استفاده می‌شود (بالاچاندران، ۲۰۱۲). سیستم اطلاعات حسابداری مدیریت یک ساختار داخلی از اطلاعات حسابداری مورد نیاز جهت برنامه‌ریزی، اجرا، کنترل و سازماندهی فعالیت‌های تجاری برای مدیران است که برای کلیه سازمان‌ها اعم از مشاغل تولیدی، غیرانتفاعی و خدماتی نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد (نیکومارام، ۲۰۱۲؛ عزیزی، ۲۰۱۶). از طرفی، با توجه به تغییرات جهانی و سریع در فرآیندهای تولید، افزایش سلیقه مشتریان و تقاضای مصرف‌کننده، رقابت در بازارهای بزرگ و تلاش برای حفظ بقای سازمان از وضعیت غیرقابل پیش‌بینی بازار منجر به توجه ویژه‌ای به سیستم‌های اطلاعات حسابداری مدیریت شده است (آدسینا و همکاران، ۲۰۱۵). هدف از ایجاد اطلاعات توسط سیستم‌های حسابداری، کمک به مدیریت در راستای تصمیمات موثر در زمینه تجارت توسط سیستم حسابداری مدیریت است (اوکیپالا، ۲۰۱۷). این سیستم، با تاکید بر برنامه‌ریزی بر فعالیت‌ها و حداکثرسازی سود و رشد تجاری سازمان، اطلاعات مالی مربوط به آینده را جمع‌آوری می‌کند (هلا و ترو، ۲۰۱۵). همچنین مطابق با پژوهش نظری (۱۳۹۵) منظور از قابلیت سازگاری حسابداری، مدیریت حدی است که می‌تواند موجبات انجام تغییرات مداوم در رویه‌های حسابداری مدیریت با هدف سازگاری با محیط سازمانی را فراهم نماید. برای مثال، در مواقعی که به واسطه مقررات و یا تصمیمات استراتژیک جدید، سازمان‌ها تصمیم به استفاده از روش هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت و یا شاخص‌های کلیدی اضافی در ارزیابی عملکردشان می‌گیرند، این سطح قابلیت سازگاری حسابداری مدیریت است که می‌تواند حدود این‌گونه تغییرات را مشخص نماید. این حالت می‌تواند نوعی توانمندی به حساب آید، زیرا شرکت‌هایی که بتوانند خود را با شرایط و موقعیت‌های جدید وفق دهند، از قابلیت سازگاری بالایی برخوردار خواهند بود. یک سیستم حسابداری مدیریت قابل سازگار می‌تواند از طریق اثربخشی کارکرد دایره حسابداری مدیریت بهبود یابد. قابلیت سازگاری ضروری است، زیرا محیطی که سازمان‌ها در آن فعالیت می‌کنند مدام در حال تغییر است. بر اساس تئوری اقتضایی به واسطه تغییرات در تکنولوژی، شرایط بازار، سبک سازمانی و استراتژی، تغییر در رویه‌های حسابداری مدیریت نیز ضرورت می‌یابد (بینز و همکاران، ۲۰۰۳). در همین راستا، طبق نظریه اقتضایی، متناسب با تغییراتی که در شرایط

داخلی و خارجی یک سازمان به وجود می‌آید، تکامل در رویه‌های حسابداری مدیریت نیز ضروری به نظر می‌رسد (ملنیک و همکاران، ۲۰۱۴).

هافستد (۱۹۶۷) به عنوان اولین کاربر تئوری اقتضایی در حوزه مدیریت، تلاش نمود عوامل اقتصادی، تکنولوژیکی و جامعه شناختی را در تدوین و تنظیم بودجه مدنظر قرار دهد؛ بنابراین، تغییرات در حسابداری مدیریت می‌تواند ناشی از عواملی همچون تغییرات در نحوه و شدت رقابت در بازارهای جهانی، تغییرات در تکنولوژی تولید، پیشرفت در تکنولوژی اطلاعات، تغییرات در عملکرد سازمانی، تغییرات در ساختار سازمانی، تغییرات در نوع حمایت‌های مدیران ارشد، تغییرات در قوانین و مقررات دولتی و تغییرات در استراتژی‌های سازمانی باشد (فلرتون و همکاران، ۲۰۱۳). همچنان که انتظار می‌رود سازمان‌ها با محیط پیرامونی خود سازگار شوند (قابلیت سازگاری)، این انتظار در مورد حسابداری مدیریت نیز مصداق دارد. قابلیت سازگاری ممکن است از عواملی همچون فقدان مهارت‌های کافی در حوزه حسابداری، سهامداران جدید، ترس از تغییرات و فقدان تعاملات سازنده فی مابین مدیران و کارکنان تأثیر پذیرد (اسکی پنز و جزایری، ۲۰۰۳). گرچه در حالت سنتی از امکانات محاسباتی به عنوان تسهیلگر تغییرات، یاد می‌شوند، اما در صورت به کارگیری سیستم‌های اطلاعاتی یکپارچه می‌توان شاهد استحکام تکنولوژیکی و ثبات رویه‌های حسابداری مدیریت بود (طاهری، ۱۳۸۵). سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری امروزه نقش بسیار مهمی در گردش فعالیت سازمان داشته و در مجموعه محیط اقتصادی کشورها وظیفه‌ای با اهمیت دارند. بسیاری از تصمیمات اقتصادی بر اساس اطلاعات حاصل از این سیستم‌ها اتخاذ می‌شود (حاجی جباری و همکاران، ۱۳۹۱). دستگیر و همکاران (۱۳۸۲) در پژوهشی نشان داد که سیستم‌های اطلاعات حسابداری بر بهبود تصمیم‌گیری مدیران تأثیرگذار است. بنابراین مطابق با استدلال‌های فوق، این انتظار وجود دارد که قابلیت پویای سیستم‌های اطلاعات حسابداری بر سیستم حسابداری مدیریت در راستای کمک به مدیران نقش بسزایی را ایفا می‌کنند. لذا فرضیه پژوهش حاضر به صورت زیر تدوین شده است:

فرضیه پژوهش: قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری بر سیستم حسابداری مدیریت تأثیر دارد.

پیشینه تجربی

داگلینی و سوتینی (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی پایداری سیستم‌های اطلاعات حسابداری بر اساس رویکرد مبتنی بر

اطلاعات حسابداری: ادراکات حسابداری و غیرحسابداری دانشجویان پرداختند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که تحویل موفقیت‌آمیز این دوره، ادراکات مثبت گروه حسابداری را تقویت می‌کند و منافع و ادراکات مثبت غیرحسابداران را افزایش می‌دهد.

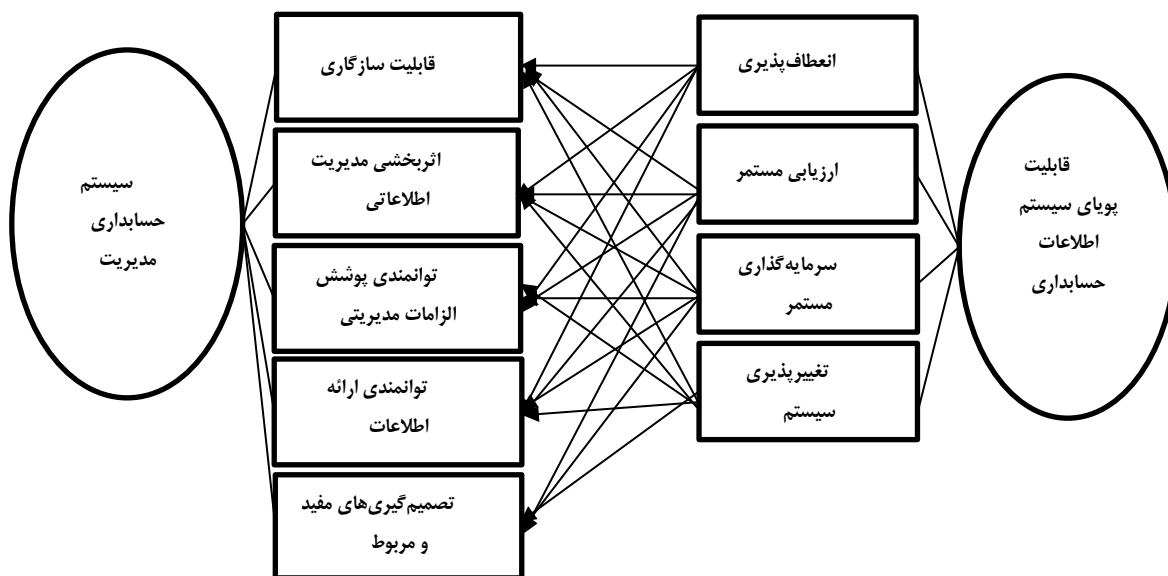
عرب مازار یزدی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود به بررسی تأثیر انعطاف‌پذیری سیستم اطلاعاتی حسابداری بر عملکرد شرکت با رویکرد قابلیت‌های پویا بر اساس یک مصاحبه با مدیران مالی و کارشناسان حسابداری ۵۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان می‌دهد قابلیت انعطاف‌پذیری سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری، فرایندهای حسابداری را بهبود بخشیده و از این طریق بر عملکرد مالی شرکت نیز تأثیر معناداری داشته است. یافته‌های این پژوهش در قالب رهنمودهای آگاهی‌بخش، بر اهمیت و ضرورت انعطاف‌پذیری در سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و تأثیرات عملکردی آن در سازمان‌ها تأکید می‌کند. نظری پور (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی تأثیر سیستم‌های اطلاعاتی بر قابلیت‌سازی حسابداری مدیریت پرداخت. نتایج پژوهش نشان داد که انعطاف‌پذیری سیستم‌های اطلاعاتی محرک مناسبی برای قابلیت‌سازی حسابداری مدیریت به حساب می‌آید. همچنین طبق نتایج پژوهش، رابطه مستقیم معناداری بین یکپارچگی سیستم‌های اطلاعاتی و قابلیت‌سازی حسابداری مدیریت یافت نشد. تجزیه و تحلیل‌های اضافی به عمل آمده نشان داد که انعطاف‌پذیری سیستم‌های اطلاعاتی بر رابطه بین یکپارچگی سیستم‌های اطلاعاتی و قابلیت‌سازی حسابداری مدیریت اثر تعدیلی دارد. همچنین نتایج پژوهش، اهمیت مؤلفه‌هایی همچون دانش مشترک، ارزش‌ها و تعاملات فی‌مابین ذی‌نفعان و سیستم‌های اطلاعاتی را مورد تأکید قرار داد. در نهایت نتایج پژوهش نشان داد به‌واسطه توانایی سیستم در ارائه مداوم اطلاعات مربوط، قابلیت‌سازی حسابداری مدیریت می‌تواند باعث افزایش اثربخشی حسابداری مدیریت شده که این مورد با تئوری حسابداری مدیریت سازگار است. حاجیها و نبیونی (۱۳۹۳) در پژوهش خود به بررسی تأثیر خصوصیات سیستم اطلاعات حسابداری بر عملکرد این سیستم در شرایط تحلیل‌پذیری وظیفه با استفاده از یک نمونه ۲۲۰ پرسشنامه مطرح شده برای مدیران مالی و عملیاتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج تحقیق بر اساس رگرسیون چند متغیره نشان داد که در شرایط تحلیل‌پذیری وظیفه، ارائه اطلاعات با دامنه وسیع و تجمیع یافته توسط سیستم اطلاعاتی، رضایت مدیران از عملکرد سیستم‌های

احتمالات پرداختند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که شرکت‌های مورد بررسی شامل یک استراتژی پایداری در استراتژی اصلی خود هستند، اما ارتباط معناداری با اندازه‌گیری و ادغام نتایج پایداری در کل نتایج مالی شرکت وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که بین مشارکت ذی‌نفعان و طراحی سیستم اطلاعات حسابداری پایدار ارتباط قوی وجود نداشت. بنابراین، این امر مستلزم تحقیق بیشتر در این زمینه مطابق با دیدگاه محققان بوده، که مولفه بسیار مهمی برای تحقیقات آتی به شمار می‌آید. قاسمی و همکاران (۲۰۱۹) در تحقیق خود تحت عنوان بررسی اثربخشی سیستم‌های حسابداری مدیریت در سازمان‌های دولتی ایران پرداختند. مطالعه آن‌ها به شناسایی ارتباط بین تکنولوژی و عملکرد مدیریتی با سیستم‌های حسابداری مدیریت پرداختند. یافته‌های تحقیق آنان نشان می‌دهد که هدایت مدیران سازمان‌های مالی برای بهبود عملکرد خود از طریق سیستم حسابداری مدیریت با استفاده از فن‌آوری‌های جدید و با توجه به عوامل داخلی و محیطی امکان‌پذیر است. هاریس و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی حسابداری مدیریت و کنترلی برای پایداری و تصمیمات استراتژی پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که حسابداری مدیریت به عنوان یک پدیده بسیار واقع در موقعیت پدید آمده است، محدود به شرایط تاریخی است که مختص زمان‌ها و مکان‌ها معینی است. این بدین معنی است که سیستم حسابداری مدیریت می‌تواند به مدیران در جهت تصمیم‌های استراتژیک و کنترل پایداری شرکت کمک بسزایی نماید. موریس و همکاران (۲۰۱۸) در تحقیق خود به بررسی نقش حسابداری مدیریت در هند باستان پرداختند. آن‌ها برای بررسی نقش حسابداری مدیریت در سطح سازمانی با استفاده از جامعه باستانی و اقتصادی طی دوره موریان قبل از میلاد مسیح پرداختند. نتایج پژوهش آنان حاکی از آن است که حسابداری مدیریت در جهت حفظ ارزش‌ها و هنجارهای سازمان برای افزایش ثروت سهامداران در نقش‌های اجتماعی نقش بسزایی دارد. کوارتنگ و اوی (۲۰۱۸) در پژوهشی به بررسی تأثیر فرهنگ سازمانی بر سیستم اطلاعات حسابداری و عملکرد شرکت‌های کشورهای توسعه یافته پرداخت. نتایج پژوهش آنان نشان داد که بین فرهنگ سازمانی و سیستم اطلاعات حسابداری و عملکرد شرکت رابطه معناداری وجود دارد. همچنین نتایج دربرگیرنده آن است که بین ابعاد ماموریت، سازگاری و هماهنگی فرهنگ سازمانی با سیستم اطلاعات حسابداری و عملکرد شرکت ارتباط معنی‌داری وجود دارد. علاوه بر این، سیستم‌های اطلاعات حسابداری در بخش‌های مختلف صنعت تفاوت قابل توجهی دارد. لوئیس و همکاران (۲۰۱۷) در تحقیق خود تحت عنوان دوره‌های سیستم

پژوهش خود به بررسی سنجش تأثیر سیستم اطلاعات حسابداری مدیریت مبتنی بر پشتیبانی تصمیم و هوش تجاری در تصمیم‌گیری مدیران واحدهای اقتصادی با استفاده از پرسشنامه و جمع‌آوری نظرات مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۸۹ پرداختند. نتایج آن‌ها نشان داد که مولفه‌های سیستم اطلاعات حسابداری مدیریت مبتنی بر پشتیبانی تصمیم‌گیری و هوش تجاری در قالب سیستم‌های مبتنی بر ارتباطات و استنتاج، سیستم‌های هشدار دهنده و گزارش دهنده، ابزارهای تحلیل و تصمیم‌گیری اثربخش با متغیرهای تصمیم‌گیری ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

اطلاعاتی حسابداری را افزایش می‌دهد. اما در این شرایط، ارائه اطلاعات به موقع اثر معکوسی بر رضایت مدیران از عملکرد سیستم‌های حسابداری دارد. به عبارت دیگر در هنگامی که وظایف سازمانی تحلیلی است مدیران از سیستم اطلاعاتی حسابداری اطلاعات وسیع و تجمیعی انتظار دارند اما به موقع بودن اطلاعات تأثیر معکوس معناداری بر رضایت آنها دارد. حجازی و اسدی وایقان (۱۳۹۲) در پژوهشی به بررسی تأثیر عدم اطمینان محیطی ادراک شده بر رابطه بین سیستم حسابداری مدیریت و عملکرد شرکت‌های ایران پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان می‌دهد که بین سیستم حسابداری مدیریت، سطح عدم اطمینان محیطی ادراک شده و عملکرد شرکت‌ها رابطه معنی‌دار وجود دارد. نیکومرام و محمودی (۱۳۹۱) در

مدل مفهومی پژوهش

شکل ۱. چارچوب مفهومی پژوهش

سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مدیریت واحدهای اقتصادی انجام گردید. پارادایم حاکم بر مطالعات سیستم‌های اطلاعاتی در سال‌های اخیر، بیشتر بر ارزیابی کاربران از طریق پیمایش درباره تأثیر یک سیستم اطلاعاتی خاص و سپس نتیجه‌گیری از طریق مدل معادلات ساختاری تمرکز کرده است. در همین راستا، در پژوهش حاضر از روش مصاحبه حضوری در مرحله گردآوری اطلاعات و روش مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی در مرحله استنتاج استفاده شد. در این مطالعه، متغیر مستقل (قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری) و متغیر وابسته (سیستم حسابداری مدیریت) به روش مصاحبه نیمه ساخت‌یافته سنجیده شده است. سؤالات بخش ساخت‌یافته این

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از نظر هدف، تحقیق کاربردی و از نظر جمع‌آوری داده‌ها، تحقیق کتابخانه‌ای است و از لحاظ طبقه‌بندی تحقیق بر حسب روش، از نوع تحقیق توصیفی و پیمایشی است، به منظور اجرای این تحقیق مراحل شامل، بررسی اولیه و مقدماتی پژوهش، بررسی ادبیات و پیشینه موضوعی پژوهش در زمینه عوامل اصلی سیستم اطلاعات حسابداری مدیریت و سیستم اطلاعات حسابداری شناسایی و عناصر مربوط به تصمیم‌گیری در واحدهای اقتصادی و جمع‌آوری تجزیه و تحلیل داده‌های آماری شامل؛ طراحی پرسشنامه و نظرسنجی از مدیران و کاربران حوزه

نمونه باید حداقل نسبت ۱۰ مورد به ازای هر پارامتر برآورد شده باشد. بنتلر و همکاران (۲۰۰۶) نیز پنج مورد را به ازای هر پارامتر پیشنهاد کرده‌اند؛ بنابراین با توجه به مدل ساختاری این پژوهش، حداقل تعداد مشاهدات لازم ۳۰ مورد است، بنابراین مشاهدات موجود (۸۶ مورد) به لحاظ آماری کفایت می‌کند. جدول (۱) اطلاعات مربوط به متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

یافته‌های توصیفی

در جدول (۲)، اطلاعات جمعیت‌شناختی مربوط به مصاحبه شوندگان ارائه شده است. حدود ۶۰ درصد پاسخ‌دهندگان، در سمت مدیر مالی یا رئیس حسابداری شرکت فعالیت داشتند. همچنین سطح تحصیلات نیمی از مصاحبه‌شوندگان کارشناسی ارشد یا دکتری بود. شایان‌ذکر است که این دسته از افراد، مشارکت بهتری از حیث قبول انجام مصاحبه و کیفیت پاسخگویی داشتند. دوسوم مصاحبه‌ها در محل دفتر مرکزی شرکت‌ها واقع در مرکز شهر تهران و مابقی در محل کارخانه مستقر تا شعاع ۲۵ کیلومتری شهر تهران انجام شد.

مصاحبه برگرفته از پرسشنامه پژوهش جکس و همکاران (۲۰۱۱) به نقل از اورباچ و همکاران (۲۰۰۹) است. در همین راستا، در این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران که واجد شرایط زیر بودند، برای جامعه‌آماری انتخاب‌شده و با اتخاذ روش سرشماری مطالعه شدند.

- (۱) واحد مالی شرکت در محدوده شهر تهران مستقر باشد؛
 - (۲) سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفندماه ۱۳۹۸ باشد؛
 - (۳) حداقل یک سال از اجرای آخرین تغییرات بااهمیت در سیستم‌های اطلاعات حسابداری سازمان گذشته باشد.
 - (۴) جزء شرکت‌های واسطه‌گری، هلدینگ نباشند.
- به‌منظور انجام مصاحبه با مدیران مالی یا کارشناسان حسابداری شرکت‌های مورد مطالعه، طی شش هفته به دفتر مرکزی یا کارخانه ۱۵۶ شرکت مراجعه شد. مراجعات منتهی به مصاحبه ۹۸ شرکت بود که از این تعداد ۱۲ مورد به دلیل عدم کفایت یا صحت داده‌ها، مردود شناخته شد و تعداد مشاهدات صحیح را به ۸۶ شرکت رساند. در مورد کفایت حجم نمونه در روش مدل‌سازی معادلات ساختاری نیز باید گفت، برای کسب نتایج معتبر و قابل‌تعمیم، طبق نظر چن و همکاران (۲۰۰۳)، حجم

جدول ۱. مشخصات متغیرهای مدل پژوهش

ردیف	نام متغیر	نماد متغیر	نقش متغیر	نوع متغیر	ساختار
۱	قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری	AIS	مستقل	ادراکی	انعکاسی
۱-۱	ارزیابی مستمر	CE			
۱-۲	انعطاف‌پذیری	flexibility			
۱-۳	سرمایه‌گذاری مستمر	CI			
۱-۴	تغییرپذیری سیستم	SV			
۲	سیستم حسابداری مدیریت	MAS	وابسته	ادراکی	انعکاسی
۲-۱	قابلیت سازگاری	Compatibility			
۲-۲	اثربخشی مدیریت اطلاعاتی	EIM			
۲-۳	توانمندی پوشش الزامات	ACR			
۲-۴	توانمندی ارائه اطلاعات	API			
۲-۵	تصمیم‌گیری‌های مفید و مربوط	URD			

جدول ۲. اطلاعات جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان

متغیر	گروه	فراوانی	درصد	متغیر	گروه	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۶۹	۸۰	عنوان سمت	مدیر مالی	۱۸	۲۱
	زن	۱۷	۲۰		رئیس حسابداری	۴۷	۵۵
سن (سال)	کمتر از ۳۰	۹	۱۰		کارشناس حسابداری	۱۵	۱۷
	۳۱ تا ۴۰	۶۱	۷۱		سایر	۶	۷
	۴۱ تا ۵۰	۱۴	۱۷	سابقه در سمت (سال)	۱ تا ۵	۶۲	۷۲
	۵۱ تا ۶۰	۲	۲		۶ تا ۱۰	۱۳	۱۵
کارشناسی و پایین‌تر	۴۷	۵۴	۱۱ تا ۱۵		۸	۹	

متغیر	گروه	فراوانی	درصد	متغیر	گروه	فراوانی	درصد
میزان تحصیلات	کارشناسی ارشد	۳۵	۴۱	فعالیت	دفتر مرکزی	۶۷	۷۸
	دکتری	۴	۵		کارخانه	۱۹	۲۲

تحلیل مدل و آزمون فرضیه‌ها

برای آزمون فرضیه‌ها به روش مدل‌سازی معادلات ساختاری، از نسخه ۳ نرم‌افزاری آماری اسمارت پی ال اس استفاده شد. زمانی که حجم مشاهدات اندک است یا توزیع نرمالی ندارد، ترجیح بر به‌کارگیری رویکرد حداقل مربعات جزئی و نرم‌افزارهایی نظیر اسمارت پی ال اس است (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲). مراحل کار و روش‌های استفاده‌شده، مطابق جدول (۳) است.

به‌منظور ارزیابی مدل اندازه‌گیری (مدل بیرونی)، پایایی و روایی سازه‌ها و شاخص‌ها ارزیابی می‌شود. آلفای کرون‌باخ و پایایی مرکب برای هر یک از سازه‌های مدل بیشتر از ۰/۷ به دست آمد. همچنین تمام شاخص‌ها از پایایی لازم برخوردار بودند. به‌منظور بررسی روایی سازه‌های انعکاسی مدل، از روایی همگرا و روایی افتراقی استفاده شد. معیار متوسط واریانس استخراج‌شده برای ارزیابی روایی همگرای تمام سازه‌های انعکاسی مدل، بیشتر از ۰/۵ است. همچنین برای ارزیابی افتراقی با استفاده از معیار فورنل-لارکر، جذر متوسط استخراج‌شده برای هر سازه، از بالاترین همبستگی هر سازه با سایر سازه‌های مکنون بیشتر بوده و بدین ترتیب روایی افتراقی مدل‌های اندازه‌گیری نیز به تأیید رسید.

برازش مدل‌های اندازه‌گیری

در برازش مدل اندازه‌گیری از معیار پایایی نیز استفاده‌شده است که از سه طریق، سنجش بارهای عاملی، آلفای کرون‌باخ و پایایی ترکیبی بررسی می‌گردد. مقدار ملاک برای مناسب بودن ضرایب بارهای عاملی، ۰/۴ می‌باشد. چراکه هر چه این میزان در رابطه با یک سازه مشخص بیشتر باشد، آن شاخص سهم بیشتری در تبیین آن سازه ایفا می‌کند (هنسلر و همکاران، ۲۰۰۹). با توجه به جدول (۴)، تمامی ضرایب بارهای عاملی از ۰/۴ بیشتر است که بیانگر مناسب بودن مدل‌های اندازه‌گیری مورد استفاده در این پژوهش می‌باشد.

ضرایب آلفای کرون‌باخ و پایایی ترکیبی نیز در صورتی که بالاتر از ۰/۷ باشد، حاکی از پایایی مناسب مدل می‌باشند. از آنجایی که ضریب پایایی عددی بین صفر تا یک می‌باشد که صفر نشانگر عدم وجود پایایی است و یک پایایی صد درصد را نشان می‌دهد. لذا هر چه میزان پایایی و آلفای کرون‌باخ به عدد یک نزدیک‌تر باشد بهتر است (هنسلر و همکاران، ۲۰۰۹). با توجه به جدول (۵) مقادیر مربوط برای تمامی سازه‌ها بالاتر از ۰/۷ بوده که نشان‌دهنده پایایی مناسب مدل‌های اندازه‌گیری پژوهش است.

جدول (۳) - خلاصه مراحل تحلیل داده‌ها

پایایی	پایایی شاخص‌ها		ارزیابی مدل بیرونی
	آلفای کرون‌باخ	بررسی تک‌بعدی بودن	
روایی	روایی همگرا (متوسط واریانس استخراج‌شده)		ارزیابی مدل درونی
	معیار فورنل-لارکر	روایی افتراقی	
بررسی شاخص‌های کیفیت مدل	روایی قانونی	معناداری وزن‌ها	ارزیابی مدل درونی
	برآورد ضریب مسیر		
آزمون فرضیه‌ها	ضریب تعیین (R^2) متغیرهای پنهان درون‌زا		بررسی شاخص‌های کیفیت مدل
	ارتباط پیش‌بین		
	متوسط اشتراکی		
	متوسط افزونگی		
معیار نیکویی برازش (Gof)		بررسی ضرایب معناداری Z مربوط به هر یک از فرضیات	آزمون فرضیه‌ها
بررسی ضرایب معناداری Z مربوط به هر یک از فرضیات			

جدول ۴. بار عاملی هر یک از متغیرهای پنهان پژوهش

سازه‌ها	عنوان در مدل	زیر سازه	بار عاملی
قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری	AIS	CE Flexibility CI SV	۰/۹۱۰
			۰/۹۶۲
			۰/۹۸۳
			۰/۷۵۲
سیستم اطلاعات حسابداری مدیریت	MAS	Compatibility EIM ACR API URD	۰/۹۳۳
			۰/۹۴۰
			۰/۸۶۶
			۰/۷۹۸
			۰/۸۵۰

جدول ۵. ضرایب آلفای کرون‌باخ و پایایی ترکیبی متغیرهای پنهان

متغیرهای پنهان	عنوان در مدل	ضریب آلفای کرون‌باخ	ضریب پایایی ترکیبی
قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری	AIS	۰/۸۱۴	۰/۹۸۸
سیستم اطلاعات حسابداری مدیریت	MAS	۰/۷۹۳	۰/۸۶۶

برازش مدل ساختاری

بخش مدل ساختاری برخلاف مدل‌های اندازه‌گیری پژوهش، به متغیرهای آشکار کاری ندارد، بلکه تنها متغیرهای پنهان پژوهش همراه با روابط میان آن‌ها بررسی می‌شود. اولین معیار برای بررسی برازش مدل ساختاری در یک پژوهش، ضرایب R^2 مربوط به متغیرهای درون‌زا (وابسته) مدل است. R^2 معیاری است که نشان‌دهنده تأثیر یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا بوده و سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی R^2 در نظر گرفته می‌شود. بدین معنی که این شاخص توانایی پیش‌بینی کلی مدل را مورد بررسی قرار می‌دهد؛ یعنی این‌که آیا مدل آزمون شده در پیش‌بینی متغیرهای پنهان درون‌زا موفق بوده است یا خیر (داوری و رضازاده، ۱۳۹۷). مطابق با جدول (۶) مقدار R^2 برای متغیر

درون‌زای پژوهش محاسبه شده است که با توجه به مقادیر ملاک، می‌توان مناسب بودن برازش مدل ساختاری پژوهش را تأیید نمود. لازم به ذکر است که این ضریب برای متغیرهای برون‌زا محاسبه نمی‌گردد.

دومین معیار برای بررسی برازش مدل ساختاری پژوهش، مقدار Q^2 متغیرهای درون‌زای مدل است. این معیار قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌سازد (هنسلر و همکاران، ۲۰۰۹). هر یک از سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ برای این معیار را به ترتیب بیانگر قدرت پیش‌بینی ضعیف، متوسط و قوی در مورد سازه مربوطه معرفی نموده‌اند. با توجه به جدول (۷)، مقدار Q^2 متغیر درون‌زا از ۰/۱۵ بیشتر شده است که نشان از قدرت پیش‌بینی قوی مدل دارد و برازش مناسب مدل ساختاری پژوهش را تأیید می‌کند.

جدول ۶. نتایج معیار R^2 متغیر درون‌زا

متغیر درون‌زا	عنوان در مدل	R^2
قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری	AIS	۰/۴۸۲
سیستم اطلاعات حسابداری مدیریت	MAS	۰/۵۰۳

جدول ۷. نتایج معیار Q^2 در پیش‌بینی مدل

کل	SSE	SSO	$Q^2 = 1 - \frac{S}{SSO}$
قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری	۴۹	۳۰۸	۰/۸۳۱
سیستم اطلاعات حسابداری مدیریت	۶۳	۴۳۲	۰/۹۰۵

برازش مدل کلی

پس از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری و مدل ساختاری، مدل کلی معادلات ساختاری پژوهش باید با استفاده از معیار نیکویی برازش (GOF) بررسی گردد. مدل کلی شامل هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری می‌شود و با تأیید برازش آن، بررسی برازش در یک مدل کامل می‌شود. برای بررسی برازش مدل کلی، از معیار GOF به شرح رابطه زیر، استفاده می‌شود (هنسلر و همکاران، ۲۰۰۹):

$$GOF = \sqrt{\text{communalities} \times R^2}$$

که در آن:

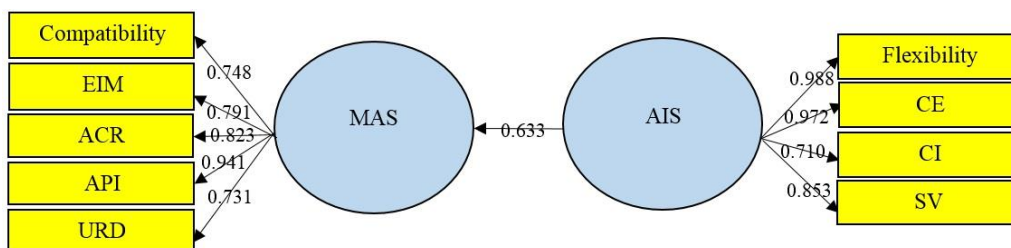
$\overline{\text{Communalities}}$: میانگین مقادیر اشتراکی متغیرهای پنهان و R^2 : میانگین مقادیر ضریب تعیین متغیرهای درون‌زای مدل است. سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به ترتیب به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF در نظر برای GOF می‌شود. با

توجه به این که مقدار به‌دست‌آمده برای مدل پژوهش، ۰/۴۸۷ است لذا برازش بسیار مناسب مدل کلی پژوهش تأیید می‌شود.

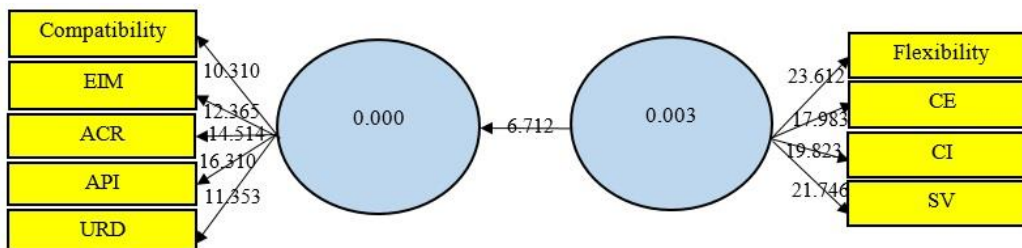
نتایج آزمون فرضیه‌ها

پس از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری و مدل ساختاری و داشتن برازش مناسب مدل کلی و با توجه به شکل‌های (۲) و (۳) به بررسی نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش پرداخته می‌شود که نتایج آن در جدول (۸) ارائه شده است:

همان‌طور که در جدول ۸ ملاحظه می‌شود ضریب مسیر بین قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری و سیستم حسابداری مدیریت مثبت (۰/۶۳۳) و آماره t آن (۶/۷۱۲) بزرگ‌تر از مقدار ۱/۹۶ بوده که حاکی از وجود رابطه مثبت معنادار بین قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری و سیستم حسابداری مدیریت می‌باشد. بر این اساس، فرضیه اول پژوهش پذیرفته می‌شود.

شکل (۲) - مدل پژوهش همراه با ضریب استاندارد شده مسیر

شکل (۳) - مدل پژوهش همراه با مقادیر t-values

جدول ۸. نتایج مربوط به آزمون فرضیه پژوهش

نتیجه آزمون فرضیه	آماره t	ضریب مسیر	علامت اختصاری	مسیر
پذیرش فرضیه	۶/۷۱۲	۰/۶۳۳	AIS ---> MAS	قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری <---> سیستم حسابداری مدیریت

می‌دهد در صورت عدم سازگاری با فضای پیرامونی، این نوع از حسابداری نه تنها تأثیر مثبت بلکه تأثیر منفی بر عملکرد سازمان نیز خواهد داشت. برخی از ویژگی‌های سیستم اطلاعات

نتیجه‌گیری و پیشنهادهای پژوهش

گرچه نقش حسابداری مدیریت در یک سازمان، ارائه اطلاعات کلیدی و مفید به مدیریت است، اما شواهدی وجود دارد که نشان

حسابداری به‌عنوان یکی از ویژگی و توانمندی مهم در حوزه حسابداری مدیریت محسوب شده، زیرا می‌تواند در سازگاری سیستم با محیط پیرامونی و اثربخشی حسابداری مدیریت نقش تعیین‌کننده‌ای را ایفا نماید. از دیدگاه تئوری اقتضائی و تناسب، سازگاری با محیط پیرامونی مهم است، زیرا ناتوانی در سازگاری با محیط پیرامونی اثرات منفی بر عملکرد داشته و می‌تواند باعث ایستایی حسابداری مدیریت و نامربوط شدن اطلاعات آن شود. بنابراین این پژوهش با تحقیقات صورت گرفته توسط دهو و موریتسن (۲۰۰۵)، همر و لایرو (۲۰۰۸)، آل‌بشیر و همکاران (۲۰۱۱) و آزودی و منصور (۲۰۱۷) سازگاری دارد. نتیجه این پژوهش می‌تواند در درک نحوه نقش‌آفرینی سیستم‌های اطلاعاتی در زمینه تدوین و تقویت رویه‌های حسابداری مدیریت در یک بازه زمانی گسترده به پژوهشگران حسابداری مدیریت کمک شایانی نماید و باعث تقویت همگرایی بیشتر حسابداری مالی و حسابداری مدیریت گردد. بنابراین به مدیران سازمان‌ها نیز پیشنهاد می‌گردد که به کارکنان شاغل ضمن خدمت به برگزاری دوره‌های آموزشی در بخش سیستم‌های اطلاعاتی که می‌تواند باعث توانمندسازی آنان و کاهش مشکلات احتمالی آتی گردد نیز توجه بسیاری نمایند. همچنین سعی کنند که بین سیستم‌های اطلاعات حسابداری مالی و غیرمالی با سیستم‌های حسابداری مدیریت ارتباط نزدیکی برقرار نمایند تا بدین‌وسیله تصمیمات کاربردی و بهینه را اتخاذ کنند.

فهرست منابع

- * حاجی جباری، رامین؛ یزدانی، سهراب و داداشی خاص، اسماعیل. (۱۳۹۱). بررسی تأثیر قابلیت پردازش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری بر عملکرد سازمانی مجتمع فولاد شاهین‌ناب. فراسوی مدیریت، سال ۶، شماره ۲۳، صص ۱۴۸-۱۲۵.
- * حاجیها، زهره و نبیونی، شایسته. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر خصوصیات سیستم اطلاعات حسابداری بر عملکرد این سیستم در شرایط تحلیل‌پذیری وظیفه. حسابداری مدیریت، دوره ۷، شماره ۲، صص ۵۸-۴۷.
- * حجازی، رضوان و اسدی وایقان، لیلیا. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر عدم اطمینان محیطی ادراک‌شده بر رابطه بین سیستم حسابداری مدیریت و عملکرد شرکت‌ها در ایران. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۲، شماره ۸، صص ۱۳-۲۴.
- * خواجهی، شکرالله؛ اعتمادی جوریابی، مصطفی. (۱۳۸۹). بررسی عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی موفق سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس

حسابداری می‌تواند نقش سازنده‌تری در فرآیند تغییرات ایفا نمایند. برای مثال، در سازمان‌هایی که از سیستم‌های اطلاعاتی با کیفیت‌تری استفاده می‌شود به واسطه پایین بودن هزینه‌های اندازه‌گیری، به راحتی می‌توان از سیستم‌های اندازه‌گیری پیشرفته‌تری مثل هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت استفاده نمود. همچنین کیفیت و قابلیت دسترسی داده‌ها تأثیر بسزایی در توسعه سیستم‌های حسابداری مدیریت جدید دارند. به نظر می‌رسد نقش سیستم‌های اطلاعاتی هم در حمایت و هم در ممانعت از وقوع تغییرات غیرقابل انکار باشد. همچنین امروزه شرکت‌ها با مسائل مربوط به پایداری تجارت که در نتیجه جهانی شدن، اندازه، پیشرفت فناوری، تشدید رقابت در بازار و تغییر در مدیریت می‌باشد روبرو هستند (میسنیر، ۲۰۱۶؛ فاسیسن و همکاران، ۲۰۱۵؛ احمد، ۲۰۱۲). لذا جهت تداوم فعالیت و پایدار ماندن در عرصه رقابت، مدیران شرکت‌ها با استفاده از سیستم حسابداری مدیریت که از طریق اطلاعات مالی و غیرمالی بدست آمده سعی بر بهبود عملکردهای مدیریتی خود می‌نمایند، چراکه سیستم اطلاعات حسابداری مدیریت بر وجود سیستم‌های اطلاعات حسابداری که به اطلاعات مربوط به بخش مالی و غیرمالی تاکید دارد نیز می‌پردازد (دیولا، ۲۰۰۵؛ لویوا لویز و هیل، ۲۰۱۵). به‌طورمثال، رید و اسمیت (۲۰۰۲) بیان کردند که در شرکت‌ها اطلاعات حسابداری مدیریت نقش بسزایی در بهبود عملیات جاری سازمان از طریق دستیابی به اطلاعات سیستم حسابداری که اطلاعات مالی و غیرمالی را در اختیار قرار می‌دهد، ایفا می‌کند.

کم‌رنگ شدن عواملی همچون مربوط بودن و نگرش متفاوت شرکت‌ها و صنایع مختلف به رویه‌های حسابداری مدیریت مدرن، باعث تشدید علاقه به ایجاد تغییر در حسابداری مدیریت و نوآوری شده است. منشأ تغییر و تحول در حسابداری مدیریت، تئوری‌هایی همچون تئوری اقتضایی، تئوری نهادی، تئوری سازه‌انگاری اجتماعی و تئوری شبکه‌کنشگران است (ملنیک و همکاران، ۲۰۱۴). تمرکز بر خود تغییرات به‌عنوان یک هدف برای این پژوهش محسوب نشده، بلکه در عوض تلاش می‌شود به توانایی ایجاد تغییرات (قابلیت سازگاری) به‌عنوان یک ظرفیت مهم توجه شود. در این پژوهش از واژه قابلیت پویای سازگاری که دارای مفهومی فراتر از دیدگاه سنتی در مورد تغییرات است، استفاده شده است که با تئوری تناسب همخوانی دارد، بدین معنی که به دنبال تحقق یک هدف خاص است (آوتلی، ۱۹۸۰). بنابراین نتیجه به‌دست‌آمده از فرضیه پژوهش حاکی از ارتباط بین قابلیت پویای سیستم اطلاعات حسابداری با سیستم حسابداری مدیریت است. نتیجه حاضر را می‌توان این‌گونه مورد استدلال قرار داد که قابلیت پویای سیستم‌های اطلاعات

- Vietnam. *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics*, 19(1), 100 – 114.
- * Chin, W. W., Marcolin, B. L. & Newsted, P. R. (2003). A partial least squares latent variable modeling approach for measuring interaction effects: Results from a Monte Carlo simulation study and an electronic-mail emotion/adoption study. *Information systems research*, 14(2), 189-217.
- * Dagiliene, Lina, Kristina Šutiene, (2019) "Corporate sustainability accounting information systems: a contingency-based approach", *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, Vol. 10 Issue: 2, pp.260-289
- * Davilla, T. (2005). An exploratory study on the emergence of management control systems: Formalizing human resources in small growing firms. *Accounting, Organizations and Society*, 30(3), 223e248.
- * Dechow, N., Mouritsen, J. (2005). Enterprise resource planning systems, management control and the quest for integration. *Accounting, Organizations and Society*, 30(7), 691-733.
- * Elbashir, M.Z., Collier, P.A., Sutton, S.G. (2011). The role of organizational absorptive capacity in strategic use of business intelligence to support integrated management control systems. *The Accounting Review*, 86(1), 155-184.
- * Fasesin, O. O., Salman, A. Y., & Dunsin, A. T. (2015). Influence of management accounting system on performance of small and medium enterprises in Nigeria. *International Journal in Management and Social Science*, 3(4), 435e446.
- * Forsaith, D., Tilt, C.A. and Xydias-Lobo, M. (2003), "The future of management accounting: a South Australian perspective", School of Commerce, Flinders University
- * Fullerton, R.R., Kennedy, F.A., Widener, S.K. (2013). Management accounting and control practices in a lean manufacturing environment. *Accounting, Organizations and Society*, 38(1), 50-71.
- * Ghasemi, Reza. Habibi, Hamid Reza., Ghasemlo, Masomeh & Karami, Meisam. (2019). "the effectiveness of management accounting systems: evidence from financial organizations in Iran", *Journal of Accounting in Emerging Economies*, Vol. 9 Issue: 2, pp.182-207.
- * Gichaaga, P.M. (2014), "Effects of management accounting practices on financial performance of manufacturing companies in Kenya", Research project for the Master of Science in finance degree.
- * Harris, Elaine. Herzig, Christian. De Loo, Ivo & Manochin, Melina. (2019). Management accounting and control for sustainability and strategic decision making. *Journal of Management Control* Vol 30, PP 1-4
- * Hemmer, T., Labro, E. (2008). On the optimal relation between the properties of managerial and financial reporting systems. *Journal of Accounting Research*, 46(5), 1209-1240.
- * Hla, D., & Teru, S. P. (2015). Efficiency of accounting information system and performance measures. *International Journal of Multidisciplinary and Current Research*, 3(Sept/Oct), 976 - 984.
- اوراق بهادر تهران، پژوهش‌های حسابداری مالی، دوره ۲، شماره ۲، صص ۱-۲۲.
- * دستگیر، محسن؛ جمشیدیان، مهدی و جدیدی، عباس. (۱۳۸۲). بررسی تأثیر ویژگی‌های سیستم اطلاعات حسابداری بر بهبود تصمیم‌گیری مدیران گروه بهمن. بررسی‌های حسابداری، سال ۱۰، شماره ۳۴، صص ۲۷-۵۰.
- * طاهری، اصغر. (۱۳۸۵). دشواری‌های توسعه سیستم‌های اطلاعاتی یکپارچه در ایران. مجله تدبیر. شماره ۱۷۱. صص ۳۲-۲۸.
- * عرب مازار یزدی، محمد؛ ناصری، احمد؛ نکوئی زاده، مریم و مرادی، امیر. (۱۳۹۶). بررسی تأثیر انعطاف‌پذیری سیستم اطلاعاتی حسابداری بر عملکرد شرکت با رویکرد قابلیت‌های پویا. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۴، شماره ۲، صص ۲۴۲-۲۲۱.
- * قائمی، محمدحسین؛ کامیاب، رضا و معصومی، جواد. (۱۳۹۱). تطابق توانمندی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری با نیازهای اطلاعاتی و تأثیر آن بر عملکرد شرکت‌ها. دانش حسابرسی، دوره ۱۲، شماره ۴۶، صص ۴۸-۶۱.
- * نظری پور، محمد. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر سیستم‌های اطلاعاتی بر قابلیت‌سازی حسابداری مدیریت. دانش حسابداری، دوره ۷، شماره ۲۷، صص ۱۳۵-۱۵۸.
- * نیکومرام، هاشم و محمودی، محمد. (۱۳۹۱). سنجش تأثیر سیستم اطلاعات حسابداری مدیریت مبتنی بر پشتیبانی تصمیم و هوش تجاری در تصمیم‌گیری مدیران واحدهای اقتصادی. حسابداری مدیریت، سال ۵، شماره ۱۳، صص ۴۷-۶۵.
- * Adesina, O. T., Ikhu – Omeregbe, S., & Aboaba, K. O. (2015). Accounting information and profit planning: The case of Nigeria listed manufacturing companies. *European Journal of Accounting Auditing and Finance Research*, 3(4), 86-97.
- * Ahmad, K. (2012). The use of management accounting practices in Malaysian SMES. Retrieved July 15, 2013, from http://eprints.uthm.edu.my/4639/1/Kamilah_Ahmad.pdf.
- * Azize, E. (2016). The impact of accounting information systems on firm performance: Empirical evidence in Turkish small and medium sized enterprises. *International Review of Management and Marketing*, 6(2), 233-236.
- * Azudin, Afirah & Mansor, Noorhayati. (2017). Management accounting practices of SMEs: The impact of organizational DNA, business potential and operational technology. *Asia Pacific Management Review*, <http://dx.doi.org/10.1016/j.apmr.2017.07.014>.
- Balachandran, K. R. (2012). Management accounting information systems: A case of a developing country:

- * Prasad, A. & Green, P. (2015). Organizational competencies and dynamic accounting information system capability: Impact on AIS processes and firm performance. *Journal of Information Systems*, 29(3), 123-149.
- * Sajadi, H and Dastgir, M., (2008). Evaluation of the effectiveness of Accounting Information System, *International Journal of Information Science and Technology*, Vol 6, No 2, PP 49-59.
- * Scapens, R.W., Jazayeri, M. (2003). ERP systems and management accounting change: Opportunities or impacts? A research note. *European Accounting Review*, 12(1), 201-233.
- * Shahzadi, S., Khan, R., Toor, M. and Haq, A. (2018), "Impact of external and internal factors on management accounting practices: a study of Pakistan", *Asian Journal of Accounting Research*, Vol. 3 No. 2, pp. 211-223
- * Hofstede, G.H. (1967). *The Game of Budget Control: how to live with budgetary standards and yet be motivated by them*. Netherlands. Assen, Van Gorcum & Comp.
- * Jacks, T., Palvia, P., Schilhavy, R. & Wang, L. (2011). A framework for the impact of IT on organizational performance. *Business Process Management Journal*, 17(5), 846-870.
- * Johnson, T.H. and Kaplan, R.S. (1987), *Relevance Lost: The Rise and Fall of Management Accounting*, Harvard Business School Press, Boston, MA, 269pp.
- * Kamal, S. (2015), "Historical evolution of management accounting", *The Cost and Management*, Vol. 43 No. 4, pp. 12-19.
- * Kocsis, David. (2019). "A conceptual foundation of design and implementation research in accounting information systems". *International Journal of Accounting Information Systems*. Vol 34, <https://doi.org/10.1016/j.accinf.2019.06.003>.
- * Kwarteng, [Amoako](#), Aveh, [Felix](#), (2018) "Empirical examination of organizational culture on accounting information system and corporate performance: Evidence from a developing country perspective", *Meditari Accountancy Research*, Vol. 26 Issue: 4, pp.675-698.
- * Lavia L_opez, O., & Hiebl, M. R. W. (2015). Management accounting in small and medium-sized enterprises e current knowledge and avenues for further research. *Journal of Management Accounting Research*, 27(1), 81e119.
- * Legaspi, J.L. (2014), *The Impact of Management Accounting Literature to Practice: A Study of Management Accounting Concepts in the Philippines Industries*, LAP LAMBERT Academic Publishing
- * Lois, [Petros](#), Tabouratzi, [Efthalia](#), [Georgios Makrygiannakis](#), (2017) "Accounting Information Systems course: perceptions of accounting and non-accounting students", *EuroMed Journal of Business*, Vol. 12 Issue: 3, pp.258-268.
- * Melnyk, S.A., Bititci, U., Platts, K., Tobias, J., Andersen, B. (2014). Is performance measurement and management fit for the future? *Management Accounting Research*, 25(2), 173-186.
- * Messner, M. (2016). Does industry matter? How industry context shapes management accounting practice. *Management Accounting Research* (June), 103e111
- * Murthy, Vijaya & Rooney, Jim. (2018). The Role of Management Accounting in Ancient India: Evidence from the Arthasastra. *Journal of Business Ethics*, Vol 152, No 2, PP 323-341.
- * Baines, A., Langfield-Smith, K. (2003). Antecedents to management accounting change: A structural equation approach. *Accounting, Organizations and Society*, 28(7), 675-698.
- * Nikoomaram, H. M. M. (2012). Measuring the impact of management accounting information system based on decision support and business intelligence in business decision managers, *Journal of Management Accounting*, Fifth Year (13), 47-65
- * Okpala, K. E., Olabisi, J., & Adebayo, O. (2017). Implementing treasury single account among federal governments' ministries, departments and agencies in Nigeria. *Nigerian Journal of Management Sciences*, Benue State University, 5(2), 9-20

Accounting Knowledge & Management Auditing
Vol. 13/ No. 50/ Summer 2024

Providing a Model of the Management Accounting System on Dynamic Capability of Accounting Information System

Ali Azizimehr

Department of Accounting, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran
Email: aliazizi1392@yahoo.com

Ghodratolah Taleb Nia

Department of Accounting, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
Email: gh_talebnya@yahoo.com

Hamidreza Vakilifard

Department of Financial Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
Email: vakilifard.phd@gmail.com

Abstract

Today, the management accounting system is considered an important part of the management process that is critical to the success of an organization. Therefore, it is necessary to achieve competitive advantages of appropriate strategies provided by efficient organizational factors such as effective management accounting system. Therefore, in order to achieve these goals, a dynamic accounting information system is required. Therefore, based on this argument, the purpose of the present study is to present a model of management accounting system based on the dynamic capabilities of accounting information system. The results of interviews with financial managers and accounting experts of 86 companies listed on the Tehran Stock Exchange and data analysis using structural equation modeling show that the dynamic capability of the accounting information system has an impact on the management accounting system.

Keywords: Management Accounting System, Accounting Information System characteristics, Dynamic Accounting Information System Capability

